



STORTINGET

Representantforslag 88 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes

Dokument 8:88 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å forhindre eiendomsspekulasjon i barnehagesektoren

Til Stortinget

Bakgrunn

Eiendommer utgjør store verdier for de kommersielle barnehageselskapene. Forslagsstiller viser til Velferdstjenesteutvalget, et offentlig utvalg som ble satt ned etter vedtak fra Stortinget for å kartlegge pengestrømmer i offentlig finansierte velferdstjenester. Utvalget leverte NOU 2020:13 Private aktører i velferdsstaten, der det presiseres at kommersielle konsern kjøper opp enkeltstående barnehager og har vokst i barnehagesektoren. Velferdstjenesteutvalget oppgir mulige årsaker til dette:

«Det kan være flere årsaker til vekst i konserndannelser innenfor private barnehager. En viktig grunn er at barnehagedrift vurderes som lønnsom.»

Finansiering fra Husbanken av bygg og tomter til barnehager, og delvis kapitaltilskudd til dekning av kapitalkostnader og verditap på eiendommene, gjorde det gunstig for private barnehager å eie egne bygg og tomter. De kommersielle selskapene har tatt ut store summer fra barnehagesektoren gjennom spekulasjon med barnehageeiendommer. De siste årene har barnehageeiendommer bygd på billige kommunale tomter blitt solgt, blant annet til internasjonale fond, for milliarder av kroner.

Forslagsstiller viser til Velferdstjenesteutvalgets referanse til Antonsen (2020), som ser på gevinster ved salg av flere mindre barnehager til Læringsverkstedet i 2016 og rapporterer en samlet salgsgevinst på om lag 639 mill. kroner. Velferdstjenesteutvalget skriver i NOU 2020:13 at:

«Fra analysene framgår det at holdingselskaper og fritaksmetoden ofte blir brukt til å unngå eller utsette skatt på gevinstene fra salg av barnehager. På den måten kan gevinstene reinvesteres uten beskatning, og utbytterne kan planlegges og fordeles over tid.»

Utvalgsmedlemmene Trond Bjørnenak, professor ved Norges Handelshøyskole, og Kari Nyland, professor ved NTNU, skrev i Dagens Næringsliv 17. desember 2020 at:

«For eksempel hadde mer enn 15 prosent av private barnehager driftsmarginer på mer enn 11 prosent i 2018. Det er etter vår vurdering for høyt. Vi ser også indikasjoner på superprofitt i de prisene som er oppnådd ved salg av barnehager. Dette kommer til uttrykk i regnskapet til kjøperne i form av «goodwill», altså at virksomheter er solgt til priser som ligger over virkelig nettoverdi av eiendelene.»

Forslagsstiller viser til Velferdstjenesteutvalgets beskrivelse av «goodwill» som differansen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomheten og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld (jf. regnskapsloven § 5-7).

Det er realisert betydelige verdier gjennom salg av barnehager. Når noen er villig til å betale mer enn virkelig verdi for eiendeler, fratrukket den gjelden de overtar, betyr dette at de er villig til å betale for tilgangen til en kontantstrøm. Goodwill representerer et klart signal om at kjøper betaler for tilgang til profitt. Et eksempel er

Espira Barnehager, som er eid av det svenske børsnoterte selskapet AcadeMedia AB. I årsregnskapet for 2018 er goodwill for Espira-gruppen ført opp med 840 mill. kroner (fordelt på 101 barnehager i Norge).

Mange barnehageeiere skiller ut barnehageeieendommene i et eget selskap. Forslagsstiller viser til at Velferdstjenesteutvalget også ser på dem som selger et bygg for så å leie dette tilbake. Bygget kan selges med en leiekontrakt, og dersom den er langvarig, vil byggets verdi også knyttes til verdien av kontrakten og ikke den fysiske verdien av bygget. Velferdstjenesteutvalget skriver at

«En slik leieavtale kan etter omstendighetene være i strid med aksjeloven, skatteloven og andre særlover (for eksempel barnehageloven).»

Det pekes på at med en slik avtale vil barnehagekonsernet fortsette å disponere eiendommene, samtidig som kjøperen har en relativt trygg og langsiktig inntektsstrøm. Forslagsstiller viser til utvalgets videre beskrivelse av dette:

«Eierne av barnehagekonsernet vil imidlertid få realisert verdien av eiendommene. Under visse omstendigheter vil det faktisk være hensiktsmessig for barnehagekonsernet å avtale en høy fremtidig leiepris. Dette vil gjøre at man får ut en høy gevinst på salgstidspunktet, mot at overskuddene i driftsselskapene blir lavere i årene fremover.»

Et samlet utvalg tilrår at:

«i den grad eventuelle gevinster kan tilskrives salg av eiendom under markedspris bør det vurderes om dette kan være et resultat av ulovlig gitt statsstøtte. Etter utvalgets syn bør det vurderes om gevinster fra salg av disse eiendommene, må anses som ulovlig offentlig støtte til en kommersiell eiendomsvirksomhet, snarere enn til en (ikke-økonomisk) barnehagevirksomhet. Det bør i den forbindelse undersøkes om nasjonal rett åpner for å få krevet eventuell ulovlig statsstøtte tilbakeført.»

Forslagsstiller mener at de store verdiene som kommersielle eiere har tatt ut fra barnehagesektoren, viser

at man allerede er på etterskudd. For å unngå at saker unødvendig foreldes, er det problematisk om ikke denne vurderingen gjennomføres umiddelbart, med nødvendig grundighet og så raskt som mulig.

Forslagsstiller viser videre til utvalgets vurdering om at finansieringen av private barnehager bør begrenses, slik at den automatisk faller bort ved salg eller etter en viss tidsperiode:

«Et slikt tiltak kunne bidratt til å redusere verdien av den varige og sikre kontantstrømmen fra offentlige tilskudd og foreldrebetaling, og dermed salgsprisen på eksisterende barnehager. Videre ville kommunene som barnehagemyndighet få mer styring over den samlede barnehagesektoren, både med hensyn til plassbehov og kvalitet.»

Forslagsstiller understreker at styring av barnehagesektoren, med tanke på plassbehov, og ikke minst kvalitet, er en tungtveiende grunn til å følge opp dette tiltaket. Hensynet til kvalitet må alltid gå foran hensynet til kommersielle eiere.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen raskt vurdere om gevinster fra salg av barnehageeiendom kan anses som ulovlig offentlig støtte til en kommersiell eiendomsvirksomhet, snarere enn støtte til en ikke-økonomisk barnehagevirksomhet. Videre ber Stortinget regjeringen avklare hvordan eventuell ulovlig statsstøtte kan kreves tilbakeført, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at den offentlige finansieringen av private barnehager faller bort ved salg eller etter en viss tidsperiode.

18. desember 2020

Bjørnar Moxnes